ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УКРАЇНІ

О.С. Ралко, канд. екон. наук
О.А. Лисенко, канд. фіз.мат- наук
Національний університет харчових технологій

Згідно зі світовими стандартами, органічним вважається землеробство, в якому не використовуються синтетичні хімікати, яке передбачає мінімальну оранку ґрунту і не застосовує генетично модифікованих організмів [1].

При цьому площа сертифікованих сільськогосподарських угідь в Україні, задіяних під вирощування різноманітної органічної продукції, складає вже понад триста тисяч гектарів, а наша держава займає почесне двадцяте місце світових країн-лідерів органічного руху.

Придатні для органіки Волинська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Івано-Франківська, Житомирська, Сумська, Миколаївська, Херсонська, Харківська, Запорізька, Донецька і Луганська [2].

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. Українські сертифіковані органічні господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Актуальним є аналіз зміни кількості внесених мінеральних і органічних добрив під урожай в областях, найбільш придатних для органічного землеробства.

Спочатку розділимо ці області за групами площ посівних від загальної площі країни: до групи регіонів, які мають найбільший відсоток посівних площ від 5% до 6,3%, відносяться Донецька область (від 4,97% до 5,15%); Запорізька область (від 5,59% до 5,87%); Миколаївська область (від 5,23% до 5,69%); Харківська область (від 5,89% до 6,29%) і Херсонська область (від 4,63% до 5,23%). Всі інші області мають не більше 3% посівних площ від загальної площі землі, що відводяться в країні під землеробство.

Порівнюючи із значенням в середньому по Україні в першій групі регіонів внесення мінеральних добрив під урожай складало від 48% в Херсонській області у 2014 р. до 93% у 2010 р. в Харківській області, тобто в цих областях мінеральні добрива вносилися менше аніж в середньому по Україні. Для інших областей, за виключенням Луганської області та Житомирської області (2010-2011 рр.) спостерігалася зворотна тенденція, тобто кількість внесених мінеральних добрив перевищувала середні показники по Україні: від 6% до 29% у 2012-2014 рр. в Житомирській області, від 9% до 18% в Сумській; від 34% до 60% в Івано-Франківській; від 36% до 62% у Волинській; від 53% до 82% в Рівненській, від 67% до 74% в Тернопільській областях. Найгірша ситуація спостерігалася у Львівській області, де перевищення середніх показників кількості внесених мінеральних добрив по Україні від 86% до 2 разів.

Інший аспект, який свідчить про покращання господарювання в бік органічного виробництва базується на позитивній зміні кількості внесення під посіви органічних добрив. На відміну від спадних тенденцій, що склалися в першій групі регіонів щодо кількості внесених мінеральних добрив, внесення органічних добрив лише в Донецькій та Харківській областях досягали середнього рівня по країні. В таких областях як Запорізька, Херсонська та Миколаївська, а також у Луганській внесення органічних добрив складали лише 20% від середнього значення по Україні. Необхідно зазначити, що у Волинській області кількість внесених органічних добрив перевищувала від 3 разів у 2013 р. до 5,6 разів у 2010 р. середні показники; в Івано-Франківській області перевищення складало від 2,2 разів у 2010 р. до 5,8 разів у 2014 р.; у Львівській області – від 40% до 60%; у Рівненській – від 20% у 2012 р. до 80% у 2010 р. В усіх інших областях кількість внесення органічних добрив відповідало середньому рівню по Україні.

Також аналіз динаміки змін кількості внесених мінеральних добрив під посіви зернових та зернобобових показав, що на відміну від загальної картини по областям в цілому, навіть по Україні спостерігалася спадна тенденція щодо внесення мінеральних добрив, але при цьому регресійний аналіз показав в середньому 6% зниження і лише для 71% досліджуваних даних.

Серед досліджуваних регіонів найкращі тенденції склалися лише в Херсонській області для 79,1% даних щорічне зниження кількості внесених мінеральних добрив під посіви складає 16,2%, для Донецької області – у 80,8% аналізованих даних зниження складає 19,4%. В усіх інших областях, у тому числі і для областей, в яких площі під посіви зернових та зернобобових складає менше 5% від загальної площі України, динаміка зміни кількості внесених мінеральних добрив має достатньо високий коливний характер, що не дозволяє достатньо точну закономірність.

Стосовно тенденцій щодо зміни темпів кількості внесених органічних добрив під посіви зернових та зернобобових, то проведений аналіз засвідчив, що для областей, площі яких мають 5% та більше від загальної площі країни, за виключенням Харківського регіону, в усіх областях кількість застосованих органічних добрив не перевищує 2/3 від середніх показників по Україні, при цьому в Херсонській області кількість використаних органічних добрив не складає навіть 1% від середніх показників. Лише в Харківській області протягом досліджуваного періоду кількість внесених органічних добрив перевищувала середні показники по країні від 25% у 2012 р. до 2 разів у 2013 р., що свідчить про тенденції щодо покращання органічного землеробства в сукупності із незначним але стабільним зниженням кількості внесених мінеральних добрив.

ЛІТЕРАТУРА:

1. IFOAM Basic Standards (approved by the IFOAM General Assembly, Victoria, Canada, August 2002). Інтернет-ресурс: www.ifoam.org.

2. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур у 2014 році : статистичний бюлетень / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К. Державна служба статистики України, 2015. – 52 стор.